

ПЕРЕЖНЯК Б. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри конституційного права,
кандидат юридичних наук, професор

РЕОРГАНІЗАЦІЯ І МОДЕРНІЗАЦІЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ (НА МАТЕРІАЛАХ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ НАУКОЮ І НАУКОВО- ТЕХНІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ)

Створення незалежної Української держави поставило перед управлінням наукою нові завдання. Виникла нагальна потреба в удосконаленні системи і структури державних і громадських органів управління останньою, організації наукових досліджень і розробок, підвищенні ефективності наукових досліджень.

З прийняттям 13 грудня 1991 р. Закону «Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності» в Україні почався процес створення правових основ державної політики в сфері науки та науково-технічної діяльності. Цей закон визначив правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної діяльності, забезпечення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку (нині цей закон діє в редакції від 1 грудня 1998 р. під назвою «Про наукову та науково-технічну діяльність»).

25 червня 1993 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про науково-технічну інформацію», а 10 лютого 1995 р. — Закон «Про наукову та науково-технічну експертизу».

2. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України (1999 р.) визначає, зокрема, що національні інтереси України вимагають негайних та ефективних заходів, спрямованих на збереження її науково-технологічного потенціалу, забезпечення ефективнішого його використання для подолання кризових явищ у економічному та соціальному розвитку.

Перспективним напрямом вирішення проблем у цій сфері є перехід вітчизняного виробництва на інноваційний шлях розвитку. З урахуванням ситуації, що склалася, необхідно більш чітко визначити концептуальні засади державної науково-технологічної та у інноваційної політики.

Реалізація запропонованих у Концепції заходів повинна сприяти формуванню такої моделі організації науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт в Україні, яка б поєднувала в собі елементи ринкової економіки із збереженням гнучких важелів державного регулювання цією найважливішою сферою життєдіяльності суспільства.

3. З метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління та відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 106 Конституції України 9 грудня 2010 року було видано Указ Президента України № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». Цим Указом дано старт першому етапу адмінреформи, який став важливою складовою загальноадміністративної реформи.

Ця реформа передбачає суттєві зміни в структурі виконавчої влади. Всього визначено 6 типів центральних органів виконавчої влади: Міністерство, Служба, Інспекція, Агентство, незалежні регулятори і органи зі спеціальним статусом.

Модернізація і реформування торкнулися і системи центральних органів виконавчої влади в сфері науки і науково-технічної діяльності.

Так, було утворено:

- Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державну службу інтелектуальної власності України, Державну службу молоді та спорту України, реорганізувавши Міністерство освіти і науки України, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту;

- Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України, реорганізувавши Державний комітет України з питань науки, інновацій та інформатизації.

Цим же указом було ліквідовано Вищу атестаційну комісію, поклавши її функції на Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Була затверджена нова Схема організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади. Встановлено, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що утворюються шляхом реорганізації інших центральних органів виконавчої влади, є правонаступниками органів, які реорганізується.

Указом Президента України від 24 грудня 2012 р. № 726/2012 «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» було визначено такі центральні органи влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, зокрема: через Міністра освіти і науки, молоді та спорту України: Державна служба інтелектуальної власності України.

Зміни в системі центральних органів виконавчої влади, нові функції міністерств і відомств, переосмислення їхньої ролі у сфері управління соціально-культурним будівництвом викликають необхідність внесення відповідних змін у положення, що регламентують роботу цих органів, розробку нових положень про відповідні міністерства й відомства, забезпечення перерозподілу функціональних повноважень між

заступниками керівників міністерств і інших центральних органів виконавчої влади, передбачивши оптимізацію кількості зазначених посад. Актуальною проблемою залишається раціоналізація структури апарату управління (створення нових структурних підрозділів, ліквідація старих, їх злиття тощо).

4. Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпеченням формування та реалізації державної політики у сферах науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, інформації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства є Міністерство освіти і науки України. МОН діє на підставі Положення, затвердженого Указом Президента України від 25 квітня 2013 р.

Основними завданнями МОН України визначено забезпечення формування державної політики у зазначених сферах.

МОН України відповідно до покладених на нього завдань надано широкі повноваження у науковій та науково-технічній сферах.

5. 8 квітня 2011 р. було затверджено Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки України) — центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністерство освіти і науки України.

Держінформнауки України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу технологій, інформатизації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства.

Основними завданнями Держінформнауки України є:

реалізація державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій, інформатизації, формування, використання і захисту державних електронних інформаційних ресурсів та створення умов для розвитку інформаційного суспільства; внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо формування державної політики у зазначених сферах.